

Szám: 1-36/2020.

K I V O N A T

**a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése
2020. október 29-i soron kívüli ülésének jegyzőkönyvéből**

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 49/2020. (X. 29.) közgyűlési határozata Tolna megye területrendezési terve megyei szabályozási ajánlásairól

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 12. § (1) bekezdés a) pontjában kapott felhatalmazás alapján Tolna megye területrendezési tervének megyei szabályozási ajánlásait a határozat melléklete szerinti tartalommal elfogadja.

Ezzel egyidejűleg hatályát veszti a Közgyűlés 4/2005. (II.21.), 98/2011. (XI.30.), 2/2012. (II.17.) és 45/2016. (IX.23.) közgyűlési határozata.

Felelős: Fehérvári Tamás, a Közgyűlés elnöke

Határidő: azonnal

k.m.f.

**Fehérvári Tamás sk.
a Közgyűlés elnöke**

**dr. Baranyai Eszter sk.
megyei főjegyző**

A kivonat hitelélül:

Istvánek L

Istvánek L

Szekszárd, 2020. október 29.

TOLNA MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK MEGYEI SZABÁLYOZÁSI AJÁNLÁSAI

I. A MEGYEI TERÜLETFELHASZNÁLÁSI KATEGÓRIÁKRA VONATKOZÓ MEGYEI SZABÁLYOZÁSI ÉS GAZDÁLKODÁSI AJÁNLÁSOK

Az erdőgazdasági térségre vonatkozó területfelhasználási ajánlások

1. Az NKP IV-ben megjelenő célokkal összhangban Tolna megyében is érvényt kell szerezni az alábbi szempontoknak:
 - Az erdőterületek kiterjedésének növelése *(elsősorban az éghajlatváltozás nyomán megváltozó termőhelyi adottságokhoz alkalmazkodni tudó állományokkal, őshonos fajokkal)*.
 - Az erdők ökológiai, biodiverzitási értékének növelése.
2. Ezeken túlmenően változatlan célkitűzés:
 - az erdősített területek környezetkímélő használata (pl. szálaló erdőgazdálkodás).
 - a folyamatos erdőborítást és elegyességet biztosító erdőművelési és erdőkezelési eljárások alkalmazása,
 - az erdőtömbök összekapcsolásának elősegítése,
 - a mezőgazdasági és nem mezőgazdasági földterület első erdősítésének támogatása, az őshonos, elegyes erdők telepítésének előnyben részesítése, természetességének javítása és közjóléti értékének növelése,
 - az erdők szerkezetátalakítása (pl. a sarj eredetű erdők mag eredetűvé alakítása),
 - a folyamatos erdőborítást és elegyességet biztosító erdőművelési és erdőkezelési eljárások alkalmazása.
3. A meglévő erdők védelmére, folyamatos karbantartásukra fokozott figyelmet kell fordítani.
4. Az erdők rendeltetésén belül a gazdasági, védelmi és közjóléti funkció összhangjára kell törekedni. Az erdővel borított táj a turizmus számára növekvő vonzerőt jelent, ezért e területeken indokolt összehangolni az erdőgazdálkodás, táj- és természetvédelem, valamint az ökoturizmus szempontjait.
5. Az erdő kiemelkedő védelmi szerepére tekintettel védelmi rendeltetésű erdők telepítése az ökológiai hálózat fejlesztését szolgáló természetvédelmi érdekeken túl talajvédelmi, településvédelmi és tájképvédelmi céllal egyaránt javasolt:
 - A környezeti károk mérséklése érdekében az erősen szennyező emissziós források térségében véderdők telepítése, védőfásítások létesítése szükséges (elsősorban az ipari területek, a nagy forgalmú közlekedési utak mentén a levegő és zajszennyezés csökkentése érdekében).
 - Erdősávok, fasorok, egyéb fásítások létesítésekor fontos szempont továbbá az emberi tevékenységekből keletkezett tájsebek, sérült termőterületek rekultivációja, újrahasznosítása erdészeti eszközökkel.
6. A védett természeti területeken levő erdők elsődleges természetvédelmi rendeltetése mellett a védettség fokának függvényében törekedni kell az ökoturizmus fejlesztésére.
7. A természetvédelmi oltalom alatt álló erdőterületeken meg kell oldani a fenntartható területhasználat, a biológiai sokféleség védelmét, a természetkímélő erdőgazdálkodás szempontjainak összeegyeztetését, törekedni kell az őshonos társulások fajösszetételének fenntartására ill. kialakításának, kialakulásának elősegítésére.
8. Az új erdőtelepítések, tájfasítások meghatározásánál kiemelt szempont:
 - a táj ökológiai és környezetvédelmi tagolása,

- a véderdők és véderdősávok erózió- és defláció elleni védelemnek megfelelő telepítése,
 - az ökológiai folyosó-rendszer kiegészítése,
 - a környezetvédelmi érdekek érvényesülését is szolgáló erdőstruktúra kialakítása.
9. Erdőtelepítésre javasolt területen beépítésre szánt terület kijelölését lehetőleg kerülni kell.
10. Az erdőtelepítés a mezőgazdasági termelés-racionalizálás lehetőségeként olyan területeken célszerű, ahol valamilyen tényező akadályozza a hatékony gazdálkodást. *(Ilyen területek elsősorban: az erdőkkel körbevett zárványterületek; a lejtőkön fekvő földterületek, ahol a talajvédelemnek elsődleges szerepe van; az alacsony termőképességű, alacsony aranykorona értékű földterületek, ahol csak magas költségráfordítással lehet mezőgazdasági termelést folytatni, továbbá a vízbázisok hidrogeológiai védőterületei.)*
11. Erdőtelepítést a tájvédelmi szempontok figyelembevételével, a tájkarakter megőrzésének biztosításával javasolt végezni.
12. Erdőtelepítésre kijelölendő területek meghatározásánál a táji - termőhelyi adottságokat, a mezőgazdálkodásra való területalkalmasságot, a természetvédelmi és gazdasági igényeket is szükséges mérlegelni.
13. A potenciális erdőtelepítési területből - *ritka gyeptársulásaik megőrzése érdekében* – ki kell zárni a természetvédelmi oltalom alatt álló gyepterületeket, továbbá a természetes és természetközeli állapotú, természeti területnek minősülő gyepterületeket, valamint a NATURA 2000 hálózatra kijelölt természetes élőhelyeket. Az erdőtelepítésre javasolt területek későbbi természetvédelmi oltalom alá kerülése esetén minden művelési ág változáshoz a természetvédelmi hatóság engedélye is szükséges.

A mezőgazdasági térségre vonatkozó területrendezési (és ahhoz kapcsolódó) gazdálkodási ajánlások

Az agrárgazdaság környezeti aspektusai (NKP IV szerint)

Stratégiai célok (az NKP IV. program szerint):

- A mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentése.
 - A természeti, környezeti adottsághoz illeszkedő művelési ágak és módok terjesztése.
 - A természet-és környezetkímélő gazdálkodási módok elterjesztése
1. Az NKP IV-ben megjelenő célokkal összhangban, Tolna megyében is érvényt kell szerezni az alábbi szempontoknak:
- az agroökológiai adottságokhoz illeszkedő, környezetbarát gazdálkodás alkalmazása *(pl. környezetbarát és talajkímélő agrotechnika, vetésforgó, vetésszerkezet, tápanyag-ellátás, öntözés alkalmazása; erózióvédelem; integrált növényvédelem; tarlóégetés elkerülése).*
 - talajvédő gazdálkodás megvalósítása, a talaj-degradációs tényezők megelőzése, mérséklése, a talaj vízháztartási képességének javítása *(kapcsolódva a környezetbarát mezőgazdasági gyakorlathoz).*
 - a tisztított, jogszabályi előírások szerint ellenőrzött minőségű és mennyiségű szennyvíz és szennyvíziszapok szakszerű, mezőgazdasági felhasználása.
 - mezőgazdasági üzemek energia-hatékony korszerűsítése, megújuló energiaforrások alkalmazása.
 - a termőföld igénybevételel megvalósuló beruházások során a talajvédelmi szabályok betartása *(a beruházással, építéssel érintett területek humuszos termőrétegének megmentése, illetve a környező talajok minőségének megóvása).*

2. A mezőgazdasági térség területfelhasználása során - *a mindenkori terület potenciálja és a művelési ág együttes figyelembevételével* - ösztönözni kell a gazdaságos árutermelésre alkalmas birtokméretek kialakítását.
3. A termőterületek védelme érdekében külterületen településrendezési tervekben az OTÉK-ban megengedett telekminimumnál nagyságrendileg nagyobb, illetve az ott megengedett beépítési %-nál kisebb értékeket célszerű meghatározni a beépíthetőség feltételeként. A mezőgazdálkodáshoz kapcsolódó építési igények kielégítésére a birtokközpontos rendszer ösztönzése indokolt.
4. A tájkarakter védelme érdekében településrendezési tervekben az OTÉK-ban megengedett telekminimumnál nagyságrendileg *nagyobb*, illetve az ott megengedett beépítési %-nál *kisebb* maximumértéket célszerű meghatározni a beépíthetőség feltételeként.
 - Az ökológiai hálózat magterületi és ökológia hálózati övezetéhez tartozó mezőgazdasági területeken természetközeli művelési módok alkalmazása ajánlott.
 - A tájképvédelmi, valamint az ökológiai hálózat puffertérületi övezete által érintett mezőgazdasági területen birtokközpont nem létesíthető, irányelveként javasolt a 0 és 1,0 % közötti beépíthetőségi maximum meghatározása.
 - Az ökológiai és tájképvédelmi célú övezetek által nem érintett általános mezőgazdasági területeken, amennyiben a földművelés vagy az állattartás építményigénye birtokközpontban nem biztosítható, a településrendezési tervben megengedhető a táji adottságoknak és a gazdálkodási szükségleteknek megfelelő gazdasági épület létesítése, a terület táji-természeti értéket nem képező részén, 10%-ot meg nem haladó, (lehetőleg 3% alatti), tájbaillő beépítettséggel.
 - Az ökológiai és tájképvédelmi célú övezetek által nem érintett sajátos adottságú mezőgazdasági területeken (pl. tanyás térségben, intenzív ültetvényművelés alatt álló, vagy agrárerdészeti módszerekkel hasznosított területeken), valamint a kertes mezőgazdasági területeken a fentiekől eltérő egyedi szabályozás kidolgozása célszerű a településrendezési tervekben a tájkarakter védelme érdekében.
5. A kiváló termőhelyi adottságú, kimagasló agrárpotenciállal rendelkező, a gazdaságos árutermelésre legalkalmasabb területek védelme fontos feladat. E területek belterületbe vonása csak jelenlegi belterülethez közvetlen kapcsolódásuk esetén indokolt, beépítésre szánt területté minősítésük pedig csak a mezőgazdasági termeléssel, feldolgozással, szolgáltatással és kereskedelemmel összefüggő céllal javasolt.
6. A termőföld rendeltetésétől eltérő igénybevétel csak a legszükségesebb mértékben és elsősorban a jelenleg beépített területtel határos gyengébb termőhelyi adottságú területeken javasolható. Az átlagosnál jobb adottságú földterület beépítésére szánt területté csak kivételesen indokolt esetben jelölhető ki, amennyiben a funkcióra kevésbé értékes földterület nem áll rendelkezésre.
7. A mezőgazdasági térség extenzíven hasznosított területei beépítésre szánt területté való minősítése általában nem kívánatos, kivételesen csak abban az esetben, ha a terület természeti-, tájképi értékei nem károsodnak, adottságai is fennmaradnak, továbbá a terület biológiai sokfélesége sem károsodik helyreállíthatatlanul.
8. A mezőgazdasági térségbe tartozó magasabb ökológiai, de alacsonyabb termőhelyi értékű mezőgazdasági területek az agrár-környezetvédelmi alapú környezet-, és természetkímélő területhasználat, az ökológiai tájgazdálkodás és az erre épülő ökoturizmus és vidékfejlesztés javasolt célterületei, ennek megfelelően itt kiemelt fejlesztési és rendezési cél a táji változatosság, mozaikosság fenntartása: gyepek - ligetek - erdők, nádasok, nedves - vizes élőhelyek megóvása illetve területi részarányuk növelésének elősegítése.

9. A külterjes hasznosítású mezőgazdasági területeken a védelmi célok érdekében integrált, környezetkímélő gazdálkodást kell folytatni, megfelelő növényvédelmi (*biológiai védekezés*), talajművelési, talajerő-utánpótlási (*szerves- és zöldtrágyázás*) módszerek és vetésszerkezet megválasztásával. A térség területén előforduló ökológiai folyosókra, természeti- és természetvédelmi területekre az ökológiai hálózat övezetére vonatkozó előírások, ill. irányelvek és a természetvédelem jogszabályai az irányadók.
10. A mezőgazdasági térség extenzíven hasznosított területein a táj- és természetvédelmi szempontoknak alárendelten kell elősegíteni az erdősávok, fasorok telepítését, de elsődlegesen a meglévő mezsgyék, facsoportok, erdősávok védelmét kell biztosítani.
11. A mezőgazdasági térségben elő kell segíteni az agrár-térszerkezetet előnyösen formáló mozaikos védő erdősávok, fasorok telepítését, egyben biztosítani kell a meglévő mezsgyék, erdősávok védelmét. A területeken meg kell akadályozni a talaj fizikai, kémiai és biológiai degradációját.
12. A kiváló minőségű és termőképességű mezőgazdasági területeken az intenzív mezőgazdasági művelés mellett gondot kell fordítani a biotóp hálózat elemeire (*mezővédő erdősávok, cserjesorok, gyepek, vízfolyások menti terület*), a kiváló adottságú talajok (*csernozjom*) megőrzésére, tápanyag-utánpótlására, a fizikai, kémiai, biológiai talajdegradáció megakadályozására, valamint az erózió elleni védelemre (*különös tekintettel a lejtőre merőleges irányú művelés folytatására*).
13. Fáslegelőn, nedves réten és lápos-mocsaras területen kerülni kell új épületek elhelyezését, illetve a felületek burkolását.
14. Az allergiás megbetegedések csökkentése érdekében fontos feladat a parlagterületek visszaszorítása és a parlagfű-mentesítési kötelezettség betartása.
15. A mezőgazdasági térség extenzíven hasznosított területein ösztönözni kell az extenzív tájgazdálkodásra alkalmas - jellemzően több tíz hektárt elérő, de a több 100 ha-t jellemzően nem meghaladó - birtokméretek kialakítását. Az intenzív művelésből kivonandó, öko- (*bio-*) és egyéb külterjes mezőgazdálkodásra sem alkalmas területek elsősorban extenzív gyepgazdálkodással, honos fajokkal történő ligetes fásítással, halastóként vagy egyéb vizes- nedves élőhelyek kialakulására módot adó formában hasznosítandók.
16. A mezőgazdasági térség extenzíven hasznosított területein - *az agrár, a környezetvédelmi és az erdészeti támogatási formák összehangolt alkalmazásával* - ösztönözni kell a szántóterületek arányának csökkentését, a gyep és erdőterületek arányának jelentős növelését. A vízfolyások menti hullámtéri területeken és a megyei területrendezési tervben ökológiai és zöldfolyosóként tervezett területeken található szántóterületeket erdősíteni, fásítani, illetve gyepesíteni célszerű.
17. A külterjesen hasznosítható, gyengébb termőhelyi adottságokkal rendelkező, valamint a talaj-, víz- és élőhelyvédelmi szempontból fontos területeken főként önellátásra, ill. a környező területek tradicionális, jó minőségű, egyedi, tájjellegű, illetve bio-termékekkel történő ellátására, valamint az idegenforgalom (kulturális, rekreációs) specifikumaira irányuló termelést célszerű folytatni. Javasolható a takarmánytermesztés, extenzív gyepgazdálkodással összekötött külterjes állattartás, amely jól kombinálható a génmegőrző és idegenforgalmi jellegű őshonos állatok tartásával, bemutatásával.
18. A mezőgazdasági térséghez tartozó területek további felaprózódását a településrendezés eszközeivel is lassítani kell. A mezőgazdasági térségben elsődlegesen a táj értékeinek és karakterének megőrzését szolgáló tájhasznosítási módokat szükséges támogatni.

19. A borvidéki és bortermőhelyi települések szőlőkataszter szerinti I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészletein épület elhelyezése csak a szőlőtermelés és a borturizmus elősegítése érdekében lehetséges.
20. A mezőgazdasági térséghez tartozó borvidéki és szőlőkataszterbe sorolt területeken a beépítés településrendezési tervben megállapítandó feltétele a szőlő művelési ágnak megfelelő területhasználat (*szőlőművelés*).
21. A mezőgazdasági térség hasznosításánál érvényesíteni kell a „vizek mezőgazdasági eredetű, nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló” mindenkor érvényes jogszabályi előírásokat.
22. A keletkező vizek megőrzendők, a megyét érintő vízgyűjtőkön olyan víz- és agrárgazdálkodást kell folytatni, amely nem eredményezi a talajvíz csökkenését és elősegíti az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást.
23. Az ár-és belvízveszélyes mezőgazdasági területek művelési ágát és módját úgy kell megválasztani, - szántó és egyéb intenzív művelés esetén megváltoztatni - hogy a vízgazdálkodási és a természetvédelmi szempontok prioritása érvényesüljön. E területeken potenciálisan környezetszennyező vagy veszélyeztető anyag és létesítmény elhelyezése nem javasolható.

A vízgazdálkodási térségre vonatkozó területrendezési és területhasználati ajánlások

1. A vízfolyások rendszeres karbantartása és felújítása közép- és hosszú távon egyaránt fontos feladat. A helyreállítás során az eredeti állapotot közelítő megoldásokra kell törekedni, a vízgazdálkodási feladatok végzéséhez szükséges területek és hullámterek nem építhetők be.
2. A mederrendezés elsőrendű szempont, mert ezek a vizek a végbefogadói a beépített területekről érkező csapadékvíz-hálózat által szállított nagy mennyiségű, hirtelen lezúduló csapadékvíznek.
3. A helyi vízkárelhárítás érdekében a hegy- és dombvidéki településeken különösen fontos a kisvízfolyásokon a záportározó-építési lehetőségek kihasználása. A vizek megfogásával és késleltetésével mentesíthető a beépített terület a hirtelen lezúduló, sok uszadékot és hordalékot szállító vizektől.
4. A kisvízfolyások, víztározók állapotára, minőségére különösen figyelmet kell fordítani.
5. A települések belterületén összegyűjtött csapadékvizek csak előzetes tisztítás (*olajfogó, homokfogó, törmelékfogó stb.*) után vezethetők a vízfolyásokba.
6. A folyóvizek és a part menti területek területfelhasználásánál és hasznosításánál két prioritást kell párhuzamosan érvényesíteni:
 - az árvizek biztonságos levezetését (élet- és vagyonvédelem)
 - valamint a vízmegtartást (*ökológiai és turisztikai vízigény biztosítása, árvízcsúcs csökkentő szerep*).
7. A települések településrendezési tervében rögzített távlati területhasznosítás figyelembevételével - *a vízgyűjtő szintű térségi komplex vízgyűjtő-gazdálkodási tervhez kapcsolódva* - támogatni kell a települések csapadékvíz elvezetési tervének elkészítését. Abban le kell határolni a zárt csapadékvíz elvezetésű és a nyílt árkos vízelvezetésű területeket. Meg kell határozni a vízgyűjtők várható távlati terhelését.

8. El kell érni, hogy a többletvíz elvezetése mellett a térségi vízgazdálkodási tervekben foglalkozzanak a vízviisszatartás és hordalékfogás kérdéseivel is, a lehullott csapadék ésszerű hasznosításával.
9. Kerülni kell a természetes partvonalak megváltoztatását, a természetes vízfelületek csökkentését.
10. A folyókat, élővizet övező ökológiai, illetve zöldfolyosó hálózatok megtartása és fejlesztése (*rehabilitációja*) kiemelt feladat. Elő kell segíteni, hogy az ehhez szükséges területeket – *a térségi zöldhálózat fejlesztés célterülete övezeti lehatárolását is figyelembe véve* – a településrendezési tervek területfelhasználást meghatározó szerkezeti és szabályozási munkarészeiben biztosítsák, vízgazdálkodási, mezőgazdasági vagy erdőterület ajánlott besorolással.
11. El kell érni, hogy a településrendezési tervekben az építésügyi előírásokban körültekintő szabályozás fogalmazódjon meg e területek „elépítésének” megakadályozása és a környezetszennyezés mérséklése érdekében.
12. A feladatok meghatározásánál figyelembe kell venni „az árvíz megelőzés, az árvízmentesítés és az árvízvédekezés legjobb gyakorlata” (*Best practices on flood prevention, protection and mitigation*) európai dokumentumát.
13. Érvényesíteni kell a terület a folyónak elvet.
14. Gondoskodni kell az élet- és vagyonvédelem további biztosításáról a differenciált kockázatvállalás elve alapján.

A települési térségre vonatkozó területrendezési és területhasználati ajánlások

1. Az NKP IV.-ben megjelölt célokhoz kapcsolódóan Tolna megyében is érvényt kell szerezni az alábbi szempontoknak:
 - barnamezős területek felhasználása (hasznosításukat előzze meg a talajszennyező anyagok tényfeltárása, és ha kell a kármentesítés, majd a talajszennyező anyagok időszakos utómonitoring vizsgálata a területek talajában és talajvizében);
 - zöldfelület kataszter létrehozása;
 - a települések talajának védelme;
 - a helyi zaj- és rezgésvédelemi szempontból csendes övezet, illetve fokozottan védett terület kijelölése;
 - a települések fejlesztési-rendezési tervezésénél fokozott figyelem a földtani adottságokra, a felszínmozgásokkal való veszélyeztetettségére;
 - az igénybevételre kerülő biológiailag aktív felületek magas biológiai aktivitású területek létesítésével történő területi pótlása;
 - infrastruktúra-fejlesztés a környezeti szempontok figyelembevételével;
 - a települési folyékony hulladék ártalommentes elhelyezését biztosító előkezelő és fogadó létesítmények kialakítása.

A településrendezési tervekben – a területhasználat és a beépítés jellemzőinek figyelembevételével – fokozott figyelmet kell fordítani a települési karakternek és a tervben támogatni kívánt funkcionális célnak egyaránt megfelelő területfelhasználási kategóriák megválasztására.
2. A beépítésre szánt területek túlzott növekedését fékezni szükséges. Az új beépítésre szánt területek kijelölésének korlátozásával elősegítendő a meglévő települési területek rehabilitációja a területrendezési terv eszközeivel.
3. Támogatni kell a tagolt települési szerkezet kialakítását. A térszerkezet tagolásának legfontosabb eszközei (a térségi zöldhálózatok rendszerébe illeszkedő) a települési zöldfelületi rendszer kialakítása, a meglévő zöldterületek megőrzése, a táji környezetet

is figyelembe vevő méretezéssel új funkcionális zöldterületek tervezése, a zöldterületi (és zöldfelületi) egységek funkcionális és ökológiai hálózatot képező rendszerbe szervezése, a települési szegélyek megfelelő kialakítása.

4. A települési területeken a településszerkezet alakításával, a helyi építési szabályozással segíteni kell a lakó és intézményi funkciókat zavaró tevékenységek megszüntetését, újabb zavaró tevékenységek távoltartását elősegítő országos hatókörű előírások érvényesülését.
6. A települési térségben új erdőtelepítések, fásítások meghatározásánál kiemelt szempont:
 - a települések komplex zöldfelületi rendszerének fejlesztése, az ökológiai folyosórendszer kiegészítése,
 - a települési környezetvédelmi érdekek érvényesülését is szolgáló erdőstruktúra kialakítása, a véderdők és véderdősávok erózió- és defláció elleni védelemnek megfelelő telepítése, valamint a városkörnyéki erdők közjóléti rendeltetésének erősítése,
 - a fásítások során a kevésbé allergén fafajok telepítése javasolt.
7. Törekedni kell a hagyományos településszerkezet és beépítési mód megőrzésére, különösen a kulturális örökségi értékek, valamint a természeti és tájképi értékek szempontjából érzékeny területeken. Szigorú feltételekhez célszerű kötni a beépítésre szánt területek bővítését és területhasználatát a védett természeti területek környezetében és az ökológiai hálózat egyéb területein, valamint a kiváló termőhelyi adottságú mezőgazdasági területeken, hidrogeológiai védőterületen, bel- és árvízveszélyes területen, továbbá ott, ahol azt a településkép-védelmi szempontok megkövetelik.
8. A térségbe tartozó települések rendezési terveiben a beépítés differenciált szabályozását, a településképhez illeszkedő beépítést kell támogatni.
9. A településrendezési beavatkozások megalapozása során a helyi településképi rendeletek előírásai mellett figyelemmel kell lenni a települési arculati kézikönyvek ajánlásaira. Az arculati kézikönyvekhez kapcsolódva – *azt kiegészítve* – szükséges elkészíteni az értékvédelmi katasztereket úgy a régészeti örökség, mint a táji örökség, az egyedi tájértékek vonatkozásában.
10. A településközpontok rehabilitációja, valamint a településfejlesztési dokumentumokban kijelölt akcióterületek fejlesztése és rendezése során kiemelt figyelmet kell fordítani az értékek védelmére, a helyi sajátosságok felmutatására, valamint a környezeti minőség általános emelésére, a településképet zavaró elemek kiküszöbölésére.
11. A településközpontok rehabilitációja, valamint az akcióterületek fejlesztése során biztosítani célszerű az elektromos és hírközlő hálózatok (*légkábelek*) felszín alatti elvezetését. E területeken törekedni kell a csapadékvíz elvezetés (*hálózatba illesztett, de*) zárt rendszerű megoldásainak alkalmazására.
12. Az ipari területek és parkok kialakításakor is törekedni kell az észszerű területhasználatra. A zöldmezős beruházásokkal szemben előnyben kell részesíteni a környezetvédelmi követelmények biztosítása mellett a meglévő területek újrahasznosítását, különösen a hagyományos ipari térségek rehabilitációra váró iparterületein.
13. A települési- és tájkarakter védelme érdekében térségi jelentőségű bevásárló- és szolgáltató központok létesítése csak a városok közigazgatási területén javasolt. A döntés során környezeti, társadalmi, gazdasági hatásvizsgálat keretében vizsgálni

szükséges a települési környezetre, a helyi, hagyományos kereskedelemre, szolgáltatásra, termelésre gyakorolt hatásokat.

14. A levegőminőségileg érzékeny területeken a településrendezési tervekben a beépítés szabályozása során a kondicionáló zöldfelületi rendszer bővítése mellett különös figyelmet kell fordítani a települések átszellőzését biztosító folyosók megtartására. Előnyben kell részesíteni a pollenben szegényebb és kevésbé allergizáló fafajokat.
15. A hagyományos tájhasználat megtartása érdekében nagyon fontos a külterületi építési lehetőségek szigorú szabályozása, különösen a város-közelgi kertes területeken, valamint a szőlőművelés fenntartását segítve a hagyományos szőlőterületeken, elsődlegesen a történelmi borvidékeken.
16. A települések beépítésre szánt területét nem kívánatos növelni azokon a településeken, ahol a szennyvízcsatorna-hálózat még nem épült ki, vagy nem megfelelő kapacitású tisztítóra csatlakozik.
17. Az értékes és érzékeny rekreációs területeken az extenzív (hétvégi üdülőtelkes) üdülőterületi, valamint a tömeges üdülés igényeit szolgáló területbővítéseket, fejlesztéseket kerülni kell.
18. A települési térségekben preferálni indokolt a meglévő lakóterületek intenzívebb hasznosítását.
19. Elsősorban a városok települési térségeiben támogatni javasolt a zöldterületek és zöldfelületek kiterjedésének növelése, az alulhasznosított területek biológiai aktivitásának növelése. Minden települési térségben indokolt azonban olyan közterület-szabályozás érvényesítése, amely a közlekedés és a közművek elhelyezésének biztosításán túl lehetővé teszi legalább egyoldali fasor telepítését is.
20. A települések beépítésre szánt területei és a mellettük meglévő - *vagy tervezett* - főutak, elkerülő utak között - *a zaj- és rezgés, illetve a közlekedésből eredő légszennyezés elleni védelemre is alkalmas* - védő, takaró zöldsávok létesítése indokolt. A lakó és a gazdasági funkciójú területek között a környezetvédelmi és településessztétikai követelmények együttes teljesítése érdekében védő takaró zöldsávok telepítése javasolt.
21. A nem városi települések települési térségeiben meg kell előzni a települési területek olyan mértékű sűrítését (*a területhasználat és a beépítés intenzitásának túlzott növelését*), amely kedvezőtlen irányba befolyásolja a lakókörnyezet és a környezetminőség alakulását, és rontja a falusias, illetve a kertes családi házas életmód feltételeit.
22. A beépítésre nem szánt területek beépítésre szánt területté való átminősítése és tényleges igénybevétele során követelmény, hogy az adott településben a jóváhagyott településfejlesztési koncepcióban előírt funkció elhelyezésére sem a beépített (*műszakilag már korábban igénybe vett*) területek helyreállításával (*rehabilitálásával*), sem a jóváhagyott településrendezési tervekben a beépítésre szánt területként szabályozott területek hasznosításával nincs lehetőség.
23. Törekedni kell a funkcióját veszített, üres létesítmények (*és területeik*) újrahasznosítására.
24. A települési térség igénybevétele és bővítésének fontos kritériuma, hogy az csak a műszaki infrastruktúra kialakításának biztosítása esetén támogatható. Tiltani javasolt új beépítésre szánt területek kijelölését, ha az a települések területén ökológiai hálózathoz tartozó területet érint, vagy az összefüggő erdőterületeket csökkentené.

25. A kertgazdasági (*volt zártkerti*) területek beépítésre szánt területté való átminősítése akkor támogatható, ha adott területen a tervezett funkcióhoz nélkülözhetetlen közterületek kialakíthatók, a közművek elhelyezhetők, és a funkcióhoz tartozó telekméretek és telekgeometria az OTÉK követelményeivel összhangban a területtulajdonosok önkéntes elhatározásával és költségviselésével megteremthető. Lakó funkcióra fentiekén túl akkor javasolható a terület átminősítése, ha a humán infrastruktúra és a közszolgáltatások is biztosíthatók.
26. A települési térségen kívüli - ahhoz szervesen nem kapcsolódó - zöldmezős beruházások, településrendezési tervbe illesztése előtt ajánlott tájterhelhetőségi vizsgálatot és területrendezési tanulmányt és stratégiai környezeti hatásvizsgálatot készíteni (*a tervezett fejlesztés hatásainak komplex vizsgálatára*), ha a tervezett területfelhasználás kiterjedése meghaladja a 10 hektárt, vagy az egymással funkcionális kapcsolatban lévő, de egymáshoz nem kapcsolódó területfelhasználások együttes kiterjedése meghaladja a 15 hektárt.

II. A MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSÉT ÉRINTŐ AJÁNLÁSOK, SZABÁLYOZÁSI IRÁNYELVEK

A közlekedési hálózatok fejlesztésére vonatkozó megyei feladatok, irányelvek

1. A megye jelenlegi (közlekedési szempontból) hátrányos helyzetét kiküszöbölendő szorgalmazni kell a megyét érintő, tervezett országos gyorsforgalmi utak minél hamarabb történő megépítését.
2. Szorgalmazni kell a községek jobb ellátását, a lakosság színvonalasabb kiszolgálását elősegítő, hiányzó településközi úthálózati elemek fokozatos kiépítését. A kiépítés módját (vonalvezetés, keresztmetszeti kialakítás és burkolatminőség) az útszakasz hálózatban betöltött szerepe és az út természeti környezetének figyelembevétele alapján minden esetben egyedileg kell meghatározni.
3. Települést elkerülő útszakaszok mentén a közlekedésből eredő zaj- és légszennyezés csökkentését szolgáló védőfásítás szükséges az út település felőli oldalán.
4. Védett természeti területen, erdőterületen és erdősítésre javasolt területen, valamint kiváló adottságú mezőgazdasági területen haladó gyorsforgalmi- és főúti nyomvonalak mellett kiszolgáló létesítmények csak kivételesen indokolt esetben, a természetvédelmi hatóság hozzájárulásával helyezhetők el.
5. Kiemelt feladat a térségi kerékpárút hálózat helyi kezdeményezésekkel és útszakaszokkal összehangolt fejlesztése elsősorban a megyei területrendezési tervben megjelölt útvonalakon.
6. A térségi szerkezeti terv érvényesülése érdekében az érintett települések közigazgatási területén - műszakilag megalapozott tervek alapján - területet kell biztosítani a térszerkezetet meghatározó közlekedési hálózatnak (tervezett gyorsforgalmi-, főúti nyomvonalaknak) és létesítményeknek, a vízgazdálkodás és energiaellátás regionális létesítményeinek, valamint ezek védőövezeteinek. A térségi jelentőségű infrastruktúra hálózatának és létesítményeinek megvalósíthatóságát biztosító sávok, ill. területek, országos és térségi létesítmények által igényelt magassági és egyéb korlátozásokra az ágazati szabványok és előírások irányadók.

Az energiaközmű hálózatok és elemek érvényesítéséhez szükséges megyei feladatok, irányelvek

1. A területrendezési eszközökben az energiaközművek meglévő és tervezett hálózatainak, létesítményeinek és azok biztonsági övezeteinek, az ágazati szabványok és előírások figyelembe vételével, szabályozással rögzített helykijelölés és területbiztosítás szükségessé válik.
2. A területrendezési eszközökben a hálózatok és létesítmények fektetési formájának meghatározásánál figyelembe kell venni a klímaváltozás hatáskompenzálásához szükséges területgazdálkodási igényeket, továbbá a megye gazdasági életében fontos gazdasági ágazattá váló turisztikai fejlesztést segítői igényeket, valamint a környezeti állapot fejlesztését.
3. A műszaki feltételek a 220 kV és az, azt meghaladó feszültség szintű hálózatoknál indokolja a hálózatok föld feletti oszlopokon történő elhelyezését, azt el nem érő feszültség szintű új hálózatokat viszont bel- és külterületen egyaránt a beépítésre szánt hasznosítású területeken földalatti elhelyezéssel szabad csak építeni területgazdálkodási és környezetvédelmi igények érdekében. Ezzel a vezetékek földalatti elhelyezésével növény-fa telepítése számára terület szabadítható fel, amely árnyékoló hatásával a klímaváltozás hatás-csökkentését szolgálja és növeli a biológiai aktivitásértéket is. (A VET-ben rögzített iparági előírás bel- és külterületet különböztet meg, míg az építésügy beépítésre szánt és nem szánt terület használatot.)
4. Villamosenergia elosztóhálózati rekonstrukció esetén, ha azt az érintett település helyi építési szabályzata (HÉSZ), a helyi település képvédelmi rendelet (TKR), vagy egyéb előírás nem zárja ki, akkor föld feletti elhelyezés fenntartható.
5. Új távhőhálózat építés, hálózati rekonstrukció csak felszín alatti elhelyezéssel kivitelezhető.
6. Megújuló energiahordozó hasznosítására létesítendő közcélú villamosenergiát termelő erőmű-park beépítésre szánt, vagy nem szánt különleges megújuló energiatermelő területen létesíthető.
7. Egy telephelyen létesülő megújuló energiahordozó hasznosítású erőmű-park villamosenergia termelése:
 - a. ha meghaladja az 5 MW-ot a megyei, vagy kiemelt térségi területrendezési tervbe
 - b. ha meghaladja az 50 MW-ot az országos területrendezési tervbe is szerepeltetni kell.
8. A megyei tervben rögzített meglévő és tervezett energiaközmű elemeket a településrendezési tervekben továbbvezetni szükséges.
9. A klímaváltozás hatására jelentkező hőhullámok hatáskompenzálására, kiemelten a telepszerű többszintes lakótelepi és egyéb magas épületeknél a gépi klimatizálásra fel kell készülni, akkor javasolt, ha fenntarthatóság érdekében az emiatt fellépő többlet energiaigényt kielégítésére a megújuló energiahordozók hasznosításávalnak a bevonásával oldják meg. A kisebb épületeknél inkább a passzív módszerek ajánlottak (árnyékolás, zöldhomlokzat, fásítás), ezeknél a gépi klimatizálás feltétele az alternatív energia használata.
10. Volt mezőgazdasági kiskertes területek és egyéb beépítésre nem szánt területek beépítésre szánt hasznosítású funkcióváltása esetén a közvilágítást is ki kell építeni, s mint új hálózatot földalatti elhelyezéssel önálló lámpatestek alkalmazásával kell kivitelezni, a föld feletti hálózat és a kisfeszültségű elosztóhálózat tartóoszlopaira

szerelt lámpafejes közvilágítás, csak akkor tartható fenn, ha már korábban kiépítésre került és a feltáró út az új funkció kiszolgálására is változtatási igény nélkül megfelel.

A vízi-közmű hálózatok és elemek érvényesítéséhez szükséges megyei feladatok, irányelvek

1. A területrendezési eszközökben a vízi-közművek meglevő és tervezett hálózatainak, létesítményeinek és azoknak, az ágazati szabványoknak és előírásoknak megfelelő védőtávolság igényével együtt, szabályozással rögzített helykijelölése és terület biztosítása szükséges.
2. A területrendezési eszközökben a hálózatok és létesítmények fektetési módjának meghatározásánál figyelembe kell venni a klímaváltozás hatáskompenzálásához szükséges, a felszín feletti terek hasznosítási lehetőségét befolyásoló, felszín alatti területgazdálkodási igényeket, utcafásítás lehetőségének biztosítását.
3. A területrendezési eszközökben szabályozni kell a felszín feletti, felszín alatti vízbázisok védelmét szolgáló hidrogeológiai védőidom területhasznosítást korlátozó helyfoglalását is. Továbbá szabályozni kell azokat a vízi-közmű fejlesztéseket igénylő elvárásokat is, amelyek részben a környezetvédelmi igények miatt jelentkeznek (szennyvízkezelő műtárgyak hatásterülete, szennyvíz talajba szikkasztásának a kizárása, stb), részben a településeken a komfortosabb-urbánusabb életvitel lehetőségét szolgálják, hogy az egyes településeken a népességmegtartó képesség javuljon.

Az ivóvízellátó rendszerek fejlesztésére vonatkozó megyei feladatok, irányelvek

1. A települések beépített és beépítésre szánt területén a vezetékes vízellátottságát teljes körűvé kell tenni, új beépítésre szánt terület kialakításának feltétele, a közüzemű ivóvízellátás lehetőségének biztosítása. Beépítésre nem szánt terület beépítésre szántra történő funkcióváltása csak akkor javasolható, ha a közüzemű vízellátás megoldása biztosítható. (kiemelten a volt zártkerti területeken)
2. A helyi vízbázisról ellátott, szigetszerűen üzemelő un. egy kutas települések, regionális hálózati rendszerhez való csatlakozási lehetőségét legalább tervezési szinten elő kell készíteni.
3. A túl hosszú, ágvezetéként üzemelő hálózattal csatlakozó települések több-oldali térségi, regionális összekötésének megoldási lehetőségét vizsgálni kell.
4. A sérülékeny vízbázisok védelmét szolgáló előzetesen kijelölt hidrogeológiai védőterületek jogi rendezését meg kell oldani. A kijelölt hidrogeológiai védőterületeken belül a vonatkozó jogszabályi előírásokat érvényesíteni kell. (A jogszabályi előírások - 123/1997 (VII.18.) korm rendelet 5. mellékletének „átdolgozása” - területfelhasználási kategóriákhoz igazított, aktualizálása szükséges!)
5. A termelt vizek vízkezelését úgy kell megoldani, hogy az előírások szerinti vízminőségi elvárások (arzén, nitrát, ammóniatartalomra vonatkozóan is) biztosíthatók legyenek. Regionális hálózati rendszerhez kell csatlakoztatni azokat a településeket, amelyeken a helyi vízbázis vízkezelésének megoldásával sem tudják az előírásoknak megfelelő vízminőséget biztosítani.
6. Közcsatorna hálózattal rendelkező településen új közüzemű vízhálózatot építeni közüzemű szennyvízelvezetés kiépítése nélkül nem szabad.

Szennyvízelvezetés, -kezelés fejlesztésére vonatkozó intézkedések és irányelvek

1. A településrendezési tervek egyes területfelhasználási övezetre előírt teljes közműellátás kizárólag közüzemű csatornahálózatra történő csatlakozással teljesíthető.
2. Közcsatorna hálózattal rendelkező településen új beépítésre szánt területhasznosítás, területhasznosítási módosítás teljes közműellátás kiépítésével javasolható, a részleges közműellátás csak olyan település részen tartható fenn, ahol a közüzemű hálózati vízellátást már korábban kiépítették. (Új közüzemű vízvezeték csak közcsatornával együtt építhető.)
3. Új szennyvízelvezetésre elválasztott rendszerű vízvezeték építhető.
4. Az egyesített rendszerű szennyvízelvezetés elválasztott rendszerűvé történő átépítési lehetőségét elő kell készíteni.
5. A vízminőség védelmi területre vonatkozó szennyvízelvezetési, kezelési igényeket a településrendezési eszközökben rögzíteni kell.
6. A vízminőség védelmi területen sem kezeletlen szennyvizet, sem tisztított szennyvizet talajba szikkasztani nem lehet.
7. Vízminőség védelmi területen fekvő csatornázatlan településeken, csatornázatlan településrészekben létesítendő építményekben keletkező szennyvíz környezet károsítása nélküli kezeléséhez, ha:
 - a) a szennyvíz közcsatorna hálózat 200 m távolságban rendelkezésre áll, akkor a közhálózati csatlakozást ki kell építeni a keletkező szennyvíz mennyiségétől függetlenül,
 - b) a napi keletkező szennyvíz mennyisége nem haladja meg a napi egyszeri szállítással elszállítható mennyiséget (helyi szippantó kocsi szállítókapacitás) és 200 m-nél nagyobb távolságra érhető el a közcsatorna hálózat, a szennyvizet víz-zárósági próbával igazoltan, vízzáróan kivitelezett, fedett, zárt medencébe kell összegyűjteni és igazolhatóan a kijelölt ürítő helyre szállítani.
 - c) a napi keletkező szennyvíz mennyisége meghaladja a napi egyszeri szállítással elszállítható mennyiséget (helyi szippantó kocsi szállítókapacitás) és 200 m-nél nagyobb távolságra érhető el a közcsatorna hálózat, akkor helyben létesítendő szennyvíztisztító kisberendezés is alkalmazható:
 - ca) ha a tisztított vizek tisztítás utáni vízminősége folyamatosan ellenőrizhető és megfelelő felszíni befogadó kezelői hozzájárulással, befogadó nyilatkozattal rendelkezésre áll
 - cb) ha az egyéb előírások, korlátok nem tiltják, valamint illetékes szakhatóságok hozzájárulnak,
 - cc) a kisberendezés védőterület igénye nem nyúlhat túl a tárgyi telken,
 - cd) a tisztítóberendezéssel azt a tisztítási hatásfokot kell teljesíteni, amit a befogadóhoz igazítva az illetékes szakhatóság meghatároz,ha bármelyik feltétel nem teljesíthető, ki kell építeni a közcsatorna csatlakozást az bármekkora távolsággal érhető el.
8. Vízminőség védelmi területre nyers, tisztítatlan szennyvizet kívülről bevezetni nem lehet, tisztított vizek átvezetésére ugyan azok a feltételek vonatkoznak, mint a területen belüli tisztított vizekre.
9. Közműpótlóként a zárt tároló medence csak akkor alkalmazható, ha a telek állandó megközelíthetőségére a megfelelő (paraméterű és kiépítettségű) közhálózati útkapcsolat biztosított.

10. Szennyvíztisztító telep kijelölt védőtávolságán belül új területhasznosításra, területhasznosítás módosítására területet igény bevenni csak környezetvédelmi hatástanulmány alapján lehet, az abban előírtak betartásával.

Az elektronikus hírközlési hálózatokat, létesítményeket érintő szabályozási irányelvek

1. Az elektronikus hírközlési hálózatok és létesítmények szabályozása is kettős célú, egyrészt szabályozni kell a meglévő és tervezett hálózatok és létesítmények területigényét, valamint a védelmüket biztosító biztonsági övezeteket. Másrészt szabályozni kell a hálózatok és létesítmények megjelenési formáját az esztétikai követelmények, a tájkép védelem és a település arculat javítása érdekében.
2. A vezetékes elektronikus hírközlő hálózatok vezetékeinek vezetését - a településeken belül - össze kell hangolni a villamosenergia elosztóhálózat, valamint a közvilágítási hálózat vezetékeinek elhelyezésével.
3. A helyfoglalási igényeket szabályozni az ágazati előírások alapján egyértelműen lehet, de a hely kijelölését, az elhelyezés módját településrendezési szabályozási feladatnak kell tekinteni. A hálózatok fektetési formájának meghatározásánál figyelembe kell venni a környezetalakítás és a települési környezet fejlesztése szempontjait. Ezért elsősorban a településközpontokban, a fejlesztési akcióterületeken, az intenzív beépítésű területeken, valamint a turizmus- idegenforgalom által használt területeken indokolt a zavaró légvezetékek felszín alatti elvezetése.
4. A jó minőségű vezeték nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatáshoz megfelelő sűrűségben és magasságban antennák elhelyezése szükséges, ezek megjelenése azonban nem ronthatja a település arculatát. Elfogadva, a mai műszaki ismeretek alapján a telepítés szükségszerűségét, a településkép védelme és a társadalmi környezet kedvezőbb fogadókészsége érdekében törekedni kell, hogy az elhelyezésre kerülő antennák:
 - lehetőleg épület, építmény (*torony, kémény stb.*) tetejére, minél kisebb láthatósággal kerüljön elhelyezésre,
 - különböző szolgáltatók létesítményei csoportosítva kerüljenek elhelyezésre,
 - lehetőleg a lakóterületi övezeteket kerüljék ki,
 - a természetvédelmi és egyéb védettségű területeket tartsák tiszteletben.

III. A KÖRNYEZET VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS MEGYEI IRÁNYELVEK ÉS AJÁNLÁSOK

1. A településrendezési tervekben a még be nem épített területeket javasolt beépítésre nem szánt területfelhasználási egységekként szabályozni.
2. A helyi építési előírások megfogalmazásakor a nagy környezeti érzékenységgű területeken a területek beépítésének megakadályozása és a környezetszennyezés mérséklése érdekében az eddigieknél körültekintőbb szabályozás szükséges.
3. A védendő lakó- és természeti környezetet zavaró létesítményeknél szükség esetén a tevékenység felfüggesztésével gondoskodni kell arról, hogy a megyei területrendezési tervben meghatározott térségi területfelhasználás, infrastruktúra hálózat, az övezeti szabályozás maradéktalanul szolgálhassa az ember és az élővilág egészséges életterének megőrzését, védelmét.

Levegővédelem

1. A környezeti levegő jelenleg jellemzően jó minőségét védeni kell. A jogszabályi előírásokra támaszkodva biztosítani kell, hogy a védendő lakó- és természeti környezetet zavaró új, ténylegesen, illetve potenciálisan légszennyező források

létesítésére ne kerüljön sor.

2. A szennyező gazdasági tevékenységeknél az „elérhető legjobb technika” bevezetését el kell érni. Az ipari létesítmények, depóniák, bányák, mezőgazdaság poremisszióját – a reális lehetőségeken belül – csökkenteni kell. Az ipari, növénytermesztési és állattenyésztési szagmissziókat mérsékelni kell.
3. A szennyezett levegőjű települések és térségek légállapotát oly mértékben kell javítani, hogy az – minden légszennyező anyag tekintetében – a területre vonatkozó határértékek alá kerüljön.
4. A légállapotra vonatkozó térségi jellemzők és tendenciák megállapíthatósága érdekében térségi immissziós monitoring-hálózat kiépítésére van szükség, mely az egészséghatások jelentős részéért felelős PM_{2,5} mérési adatait is szolgáltatja.”

Zaj- és rezgés elleni védelem

1. A nagy forgalmú országos főutak tervezett nyomvonalain várható közúti forgalom zaj- és rezgésterhelése sem az épített, sem a természeti környezetet nem zavarhatja. A kialakult területhasználatból eredő környezeti konfliktusok – zaj- és rezgésterhelés, légszennyezés – megoldása ágazati, megyei és települési szinten összehangolt és támogatott intézkedési tervek alapján lehetséges.
2. A beépített, vagy beépítésre szánt területek és a meglévő, vagy tervezett országos főutak közötti területsávon a közlekedésből eredő zajok (és légszennyezés) csökkentésére, valamint az egymással szemben konfliktust okozó területfelhasználások között védő-zöldsávot szükséges telepíteni.
3. A zajhelyzetre vonatkozó térségi jellemzők és tendenciák megállapíthatósága érdekében térségi immissziós monitoring-hálózat kiépítésére van szükség.

Talaj- és földvédelem

1. A felszín alatti vizek minőségvédelme szempontjából kiemelten érzékeny és érzékeny meghatározású települések területén a tényleges és potenciális talajszennyező forrásokat föl kell számolni. A talajt mentesíteni kell az oda szakszerűtlenül és ellenőrizetlenül kerülő szennyezőanyagoktól.
2. A termőföld minőségének védelme és termékenységének megőrzése, ill. javítása érdekében a szükséges talajvédelmi és vízgazdálkodási eljárásokat és létesítményeket meg kell valósítani.
3. A mezőgazdasági területek agroöko-potenciáljának megőrzése és növelése érdekében
 - a területre legalkalmasabb művelési ágat kell választani,
 - csak a legszükségesebb vegyszerfelhasználást kell végezni,
 - az erózió és defláció elleni védekezést meg kell valósítani.
4. Felhagyott külszíni bányák rekultivációjának elvégzését el kell érni, ezen felül pedig elő kell segíteni azok tájrehabilitációs újrahazsnosítását.
5. A deflációnak kitett területek csökkentése érdekében a települések rendezési terveiben kiemelt figyelmet kell fordítani a mezőgazdasági utak menti fásításra, illetve az egykori fasorok, mezővédő erdősávok felújításának lehetőségére.
6. A deflációnak vagy erózióknak kitett területeken kiemelt figyelmet kell fordítani az erdősítésre vagy legalább a talajborítottságot biztosító cserje-, és gyepszintű növényzet megtartására, telepítésére.
7. Az erózióknak kitett és mezőgazdaságilag művelt területeken a művelést a

szintvonalakkal párhuzamosan (lejtésirányra merőlegesen) kell végezni, vagy teraszozni kell.

8. Az erózióval veszélyeztetett területen a víz- és szél-erózió megakadályozása érdekében szorgalmazni kell, hogy a földhasználó a szántó művelési ágú földrészen a talajfedettséget szolgáló növényeket termesszen és olyan művelési módot alkalmazzon, amely a talaj szerkezetességének megővésével, a talajtömörödés megakadályozásával, megszüntetésével elősegíti a csapadékvizek talajba jutását.
9. A csúszásveszélyes területeket – geotechnikai és talajmechanikai szakvélemény alapján – le kell határolni, a településrendezési tervekben azokat pontosítani kell, és az azokra vonatkozó korlátozásokat a helyi építési szabályozásban ki kell dolgozni.
10. A csúszásveszélyes területeken kiemelt figyelmet kell fordítani a növényzettel való borítottság megőrzésére, annak növelésére, illetve a csúszásveszély fokozódását előidéző tevékenységek megakadályozására.
11. Kiemelt figyelmet kell fordítani a „barnamezős” beruházások kármentesítésére és a felszíni bányák, földkitermelő helyek talajvédelmi célú szabályozására.

Hulladékgazdálkodás

1. A hulladékgazdálkodási irányelveknek megfelelően azokat a fejlesztéseket, intézkedéseket kell preferálni, amelyek
 - elősegítik a keletkező hulladékok mennyiségének csökkenését,
 - a szelektív hulladékgyűjtés és kezelés rendszerének általánossá válását szolgálják,
 - a szelektíven gyűjtött és/vagy válogatott hulladékok minél hatékonyabb újrahasznosítását teszik lehetővé,
 - egyúttal megoldják a felhagyott lerakók rekultivációját is.
2. A bezárt vagy bezárandó hulladéklerakók rekultivációjának mielőbbi elvégzését el kell érni, majd gondoskodni kell a talajszennyező anyagok nyomon követéséről talajmonitoring vizsgálatokkal a területek talajában és talajvizében.
3. A meglévő hulladéklerakó telepek mellett, vagy azok bővítéseként a korszerű hulladékgazdálkodáshoz szükséges egyéb hulladékkezelő létesítmények (pl. hulladékválogató, -átrakó, -tömörítő, komposztáló, inert hulladék feldolgozó, lakossági hulladékudvar, hulladékgyűjtő szigetek stb.) telepítése, ill. működtetése is szükséges.
4. A térségi hulladéklerakókat, ill. hulladékgyűjtő rendszereket fokozatosan föl kell készíteni a szelektív hulladékgyűjtésre, -kezelésre és újrahasznosításra.
5. Törekedni kell a szelektív hulladékgyűjtés minél szelektívebbé tételére, és annak lakossági elfogadtatására.
6. A hulladék ártalmatlanítása csak érvényes hulladékkezelési engedéllyel rendelkező lerakón történhet.
7. A lakosságnál keletkező, különleges bánásmódot igénylő hulladékok szelektív gyűjtésére, kezelésére a megye nagyobb lélekszámú településein, illetve a térségi hulladéklerakókhoz kapcsolódva hulladékudvarok létesítése szükséges. Ezen kívül preferálni kell a „házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszereket”.
8. Az állattartó telepek létesítését és üzemeltetését szigorúan szabályozni és ellenőrizni kell.
9. Az állati hulladékok begyűjtésének és kezelésének szakszerű és jogszerű rendszerét ki kell alakítani.

10. Vissza kell szorítani az illegális hulladéklerakást és hulladékégetést a településeken.

A klímavédelem érdekében szükséges intézkedések, ajánlások

A klímavédelem érdekében szükséges intézkedéseket a Tolna megyei Klímastratégia című dokumentum (2017) tartalmazza.

1. A Tolna megyei Klímastratégiában megfogalmazott célkitűzések megvalósulása érdekében úgy a készülő terület- és településfejlesztési dokumentumokban (*stratégiákban és programokban*), mind a településrendezési tervekben meg kell határozni e célkitűzések megvalósulását segítő – *az adott településre vonatkozó* – konkrét célkitűzéseket és javasolt beavatkozásokat.

IV. AZ ÖVEZETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Az OTTrT figyelembevételével Tolna Megye Területrendezési Terve az alábbi övezetekre fogalmaz meg irányelveket és ajánlásokat:

- Ökológiai hálózat magterületének övezete
- Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete
- Ökológiai hálózat puffterületének övezete
- Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete
- Jó termőhelyi adottságú szántók övezete
- Erdők övezete
- Erdőtelepítésre javasolt terület övezete
- Tájképvédelmi terület övezete
- Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete
- Vízminőség-védelmi terület övezete
- Nagyvízi meder területe
- Honvédelmi és katonai célú területek övezete

Megyei övezetek

- Ásványi nyersanyagvagyon övezete
- Rendszeresen belvízjárta terület övezete
- Földtani veszélyforrás területe
- Egyedileg meghatározott övezetek

AZ ORSZÁGOS ÖVEZETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Az országos ökológiai hálózat övezeteire vonatkozó irányelvek, ajánlások

Az országos ökológiai hálózat övezeteire vonatkozó általános irányelveknek megfelelően az ökológiai hálózat övezeteiben tájidegen műtárgyak, tájképileg zavaró létesítmények nem helyezhetők el, és a táj jellegét kedvezőtlenül megváltoztató domborzati - terepalakítási beavatkozás, valamint a természetvédelem céljaival ellentétes fásítás, növénytelepítés nem végezhető. Magasépítmények (10 m-t meghaladó építménymagasságú építmények) elhelyezése kerülendő, illetve csak látványterv alapján, a természetvédelmi hatóság hozzájárulásával engedélyezhető. Az ökológiai hálózat mezőgazdasági művelés alatt álló területein csak környezetkímélő extenzív gazdálkodás folytatható.

Az ökológiai hálózat magterület övezetére vonatkozó ajánlások

1. Az övezet által érintett települések szabályozási tervében az előírásokat a magterületen egységesen szükséges megállapítani. Kerülendő távközlési, energetikai, vagy más célú magasépítmény, potenciálisan környezetszennyező létesítmény; így különösen hulladéklerakó, szennyvíziszap-tározó, hígtrágya-tározó, bármilyen nagyobb összefüggő burkolatigényű létesítmény elhelyezése. A meglévő, potenciálisan szennyező létesítmények, üzemelő külszíni bányák működése csak a természetvédelmi szempontoknak alárendelten, a természeti és táji értékek sérelme nélkül történhet. Magterületen új építmény létesítése kizárólag a természetvédelmi célokkal összhangban, a természeti és tájképi értékek veszélyeztetése nélkül javasolható.
2. Azokon a településeken, ahol a település belterülete is védett, ill. a belterületet védett külterület veszi körül, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény szerint a védett természeti terület a természetvédelmi hatóság engedélyével beépítésre szánt területté minősíthető. A kijelölés feltételeként célszerű előírni, hogy az a jelenlegi belterülethez kapcsolódva, annak legfeljebb 20 %-át teheti ki, erdő vagy más természetes, ill. természetközeli élőhely igénybevétele nélkül.
3. Az ökológiai hálózat magterület övezetére a - vonatkozó törvényi övezeti szabályok mellett – a következő ajánlásoknak is érvényt kell szerezni:
 - a kialakult tájhasználat csak a természetközeli állapothoz való közelítés érdekében változtatható meg, művelési ág változtatás csak extenzívebb (természetszerű) irányba javasolható; az övezetbe tartozó mezőgazdasági területek minél nagyobb arányú természetközeli területi átszervezése javasolható;
 - magasépítmény – kilátó rendeltetésű építmény kivételével –, csarnok jellegű épület, reklámcélú építmény elhelyezése nem javasolható;
 - erdőtelepítés, erdőfelújítás, fásítás kizárólag őshonos fafajokkal végezhető;
 - gypzfeltörés, szántás, ültetvénytelepítés, energetikai célú növénytelepítés, intenzív agrotechnika folytatása az övezetben nem javasolható.

Az ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezetére vonatkozó ajánlások

1. Ökológiai folyosó területén csak természet- és környezetkímélő területfelhasználás, ill. tevékenység fenntartása javasolható. Az övezet területén fontos a meglévő természetközeli művelési ágak (erdő, gyepek, nádasok stb.) megtartása, művelési ág-váltás csak abban az esetben javasolható, ha az a termőhelyi viszonyokhoz igazodva, a természetközeli gazdálkodás irányába (intenzív gazdálkodási módból az extenzív irányba) történik.
2. Minden építéssel járó műszaki beavatkozás (pl. műszaki infrastruktúrahálózat és építményeinek elhelyezése, fejlesztése), vagy bármilyen környezetterhelő tevékenység megvalósítása, folytatása csak a természetvédelmi hatóság hozzájárulásával, a természetvédelmi szempontok sérelme nélkül lehetséges. Az ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezetére - a vonatkozó törvényi övezeti előírások mellett – a következő ajánlásoknak is érvényt kell szerezni:
 - a természetvédelmi hatóság hozzájárulása nélkül a területhasználati, környezeti és funkcionális változtatások nem hajthatók végre;
 - a településrendezési tervek készítése során az ökológiai folyosók folytonosságát és folyamatossá tételét ökológiai vizsgálatokra alapozva kell tervezni és biztosítani;
 - a látványvédelem (kilátás, rálátás) szempontjait mind a településrendezési és építészeti tervezés, mind pedig az egyes építmények megvalósítása során kiemelten kell érvényesíteni;
 - a kialakult tájhasználat csak a természeti értékek sérelme nélkül változtatható meg, a meglévő természetközeli művelési ágak (gyepek, nádasok, erdők, mocsár) megtartandók, művelési ág váltása csak intenzívebb művelésűből a természetközeli irányban javasolható;

- a beépítésre szánt területek növelése és fejlesztése az ökológiai folyosó funkció biztosítása mellett a történeti tájszerkezet, a tájképi adottságok megőrzésével, a tájkarakter erősítésével, a helyi építészeti hagyományok figyelembevételével történhet;
- az övezetbe tartozó mezőgazdasági- elsősorban a gyepek /rét és legelő/ művelési ágú - területek minél nagyobb arányú természetközeli területi átszervezése javasolható;
- közlekedési építmények abban az esetben és olyan módon helyezhetők el, ha a magterület, a természetes és természetközeli élőhelyek fenntartása, valamint az ökológiai kapcsolatok működése biztosítható;
- közlekedési építmények tájba illesztve, a terepi adottságokhoz alkalmazkodva helyezhetők el, új építmény elhelyezése, műszaki infrastruktúra telepítése csak tájba illesztve és a természetvédelmi hatóság és kezelő hozzájárulása alapján történhet;
- magasépítmény – kizárólag kilátó rendeltetésű építmény, víztorony kivételével –, csarnok jellegű épület, reklámcélú építmény elhelyezése nem javasolható;
- a területen környezetszennyező tevékenység nem folytatható, csak természetes és környezetkímélő tájfenntartó módszerek és gazdálkodás alkalmazható;
- energetikai célú növénytelepítés nem javasolható.

Az ökológiai hálózat a pufferterület övezetére vonatkozó ajánlások

1. Az országos ökológiai hálózaton belül meghatározott pufferterületek fő funkciója a magterület és az ökológiai folyosó védőövezeteinek biztosítása, valamint a tájképvédelmi szempontok érvényesítése. Magterület és ökológiai folyosó kijelölt védőövezetében az azt veszélyeztető, vagy zavaró tevékenység nem, vagy csak a természetvédelmi hatóság előírásainak megfelelően folytatható.
2. Az övezetben a területet szennyező vagy veszélyeztető létesítmény nem helyezhető el. Az övezetbe tartozó területeken a meglévő és nyilvántartott ásványvagyon területeivel összhangban kell meghozni és érvényesíteni a térségi szabályozás bányaművelésre vonatkozó előírásait. Az övezetbe tartozó természeti területen beépítésre szánt terület csak a gazdálkodással összefüggésben, a szennyvíz- és hulladékkezelés megfelelő infrastrukturális feltételeinek biztosítása esetén jelölhető ki, és minden építéssel járó tevékenység folytatásához a természetvédelmi hatóság hozzájárulása szükséges. Az övezetben csak extenzív természetközeli, természet- és környezetkímélő gazdálkodási módszereket célszerű alkalmazni. A kialakult tájhasználatot megváltoztatni csak a természetes állapothoz közelítés érdekében szabad. Ezen irányelvek érvényesítése érdekében az ökológiai hálózat pufferterületének övezete tekintetében – az övezetre vonatkozó törvényi előírások mellett – a következő ajánlásoknak is érvényt kell szerezni:
 - energetikai célú növénytelepítés nem javasolható;
 - közlekedési építmények, új villamosenergia-ellátási, táv- és hírközlő vezetékek, egyéb közművezetékek, építmények tájba illesztve, a természetvédelmi hatóság által meghatározott feltételekkel létesíthetők;
 - csarnok jellegű épület, reklámcélú hirdető építmény elhelyezése nem javasolható;
 - a kialakult tájhasználatot csak a természeti értékek sérelme nélkül szabad megváltoztatni.

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetére vonatkozó ajánlások:

A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezet területén - az OTTrT-ben meghatározott előírások mellett – a következő ajánlásoknak is érvényt kell szerezni:

1. Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület belterületbe vonása csak indokolt esetben a jelenlegi belterülethez kapcsolódva, beépítésre szánt területté minősítése elsősorban

mezőgazdasági termeléssel, feldolgozással, szolgáltatással és kereskedelemmel összefüggő céllal javasolható, egyéb céllal csak kivételes esetben kezdeményezhető.

2. Az övezetben javasolt elősegíteni az agrár-térszerkezetet előnyösen formáló mozaikos tájszerkezet kialakítását, a nagy összefüggő szántók tagolását, a védő erdősávok, fasorok telepítését, egyben biztosítani a meglévő mezsgyék, erdősávok védelmét.
3. Kiváló termőhelyi adottságú területeken támogatandó a talaj fizikai, kémiai és biológiai degradációjának megakadályozása.
4. Az övezetbe tartozó területeket a településrendezési tervekben mezőgazdasági területfelhasználásba, ezen belül általános mezőgazdasági övezetbe (Má) javasolt sorolni. Az általános mezőgazdasági területen a gazdasági épülettel beépíthető telek - földrészlet minimális területét legalább 2,0 ha-ban javasolt meghatározni.
5. Az övezetbe tartozó területeken csak a termőhelyi adottságokat megőrző területhasználat folytatható.
6. Az övezetben – az OTrT-ről és a termőföld védelméről szóló törvénnyel összhangban – beépítésre szánt terület kijelölése csak akkor javasolható, ha az:
 - mezőgazdasági birtokközpont kialakítását, vagy helyi mezőgazdasági termékek feldolgozását szolgálja,
 - a mezőgazdaságra épülő turizmus (agroturizmus) fejlesztése érdekében feltétlenül szükséges,
 - a településfejlesztés más módon nem, csak a kiváló termőhelyi adottságú termőföldek igénybevételével oldható meg.
7. Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületeken erdősítés csak abban az esetben javasolható, ha az erdőterületi átsorolás:
 - a termőföldek védelmét vagy más mezőgazdálkodási érdekeket,
 - környezetszennyezés elhárítását, környezeti kárenyhítést;
 - az országos és térségi ökológiai hálózat folytonosságának kialakítását szolgálja.
8. Az övezet területén beépítésre szánt területként kell biztosítani a rendeltetésszerűen működő mezőgazdasági üzemek, majorok fejlesztési lehetőségét.
9. A mezőgazdasági területeket feltáró külterületi dűlőutak, vízelvezető árkok és meliorációs létesítmények fenntartását biztosítani kell.

A jó termőhelyi adottságú szántók övezetére vonatkozó ajánlások:

A megye jó növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületein - az OTrT-ben meghatározott előírások mellett – a következő ajánlásoknak is érvényt kell szerezni:

1. A jó termőhelyi adottságú szántóterület belterületbe vonása csak indokolt esetben kezdeményezhető.
2. Az övezetben a művelési ágak alakítását, valamint a szántóföldi növénytermesztés szerkezetét a termőhelyi adottságok és racionális földhasználat követelményei figyelembevételével javasolt alakítani.
3. Javasolt elősegíteni az agrártáj képének javítását, az agrár-térszerkezet mozaikos kialakítását eredményező és a nagy összefüggő szántók tagolását biztosító védő erdősávok, fasorok telepítését, egyben biztosítani a meglévő mezsgyék, erdősávok védelmét.

4. A jó termőhelyi adottságú területeken is támogatandó a talaj fizikai, kémiai és biológiai degradációjának megakadályozása.
5. Az övezetben – a termőföld védelméről szóló törvénnyel összhangban – beépítésre szánt terület kijelölése csak akkor javasolható, ha az:
 - nélkülözhetetlen a településfejlesztési célkitűzések megvalósításához,
 - mezőgazdasági birtokközpont kialakítását, fejlesztését, vagy helyi mezőgazdasági termékek feldolgozását szolgálja,
 - a mezőgazdaságra épülő turizmus (agroturizmus) fejlesztése érdekében feltétlenül szükséges,
 - a fejlesztés más módon nem, csak a jó termőhelyi adottságú termőföldek igénybevételével oldható meg.
6. Jó termőhelyi adottságú szántóterületeken erdősítés csak abban az esetben javasolható, ha az erdőterületi átsorolás:
 - a termőföldek védelmét vagy más mezőgazdálkodási érdekeket,
 - környezetszennyezés elhárítását, környezeti kárenyhítést;
 - az országos és térségi ökológiai hálózat folytonosságának kialakítását szolgálja.
7. A mezőgazdasági területeket feltáró külterületi dűlőutak, vízelvezető árkok és meliorációs létesítmények fenntartását biztosítani kell.

Erdőtelepítésre javasolt terület övezetére vonatkozó ajánlások:

1. Nem sorolhatók az övezetbe mezőgazdálkodási szempontból kiváló termőhelyi adottságú, illetve természetvédelmi alapon erdősítési szempontból kizárt vagy korlátozott területek.
2. Az erdőtelepítés megvalósulásáig az övezetben csak az erdőtelepítés lehetőségét megőrző területhasználat folytatható.
3. Erdőtelepítést az élőhelynek megfelelő, természetesen kialakult őshonos fajokból álló erdőfoltok megőrzésével, illetve őshonos és tájba illeszthető, tehát az adott élőhelynek, társulásnak megfelelő, inváziós tulajdonságokkal nem rendelkező növényfajok alkalmazásával kell végezni. Cél a minél inkább természetközeli új erdőállományok létrehozása.

A tájképvédelmi terület övezetére vonatkozó ajánlások:

1. A tájképvédelmi terület övezetével érintett területeken érvényt kell szerezni a következő ajánlásoknak:
 - új beépítésre szánt területek csak feltételekkel, a tájképvédelmi szempontok érvényesítésével jelölhetők ki;
 - csak a meglévő beépített területhez kapcsolódva, valamint külterületen a megyei területrendezési terv elfogadását megelőzően művelés alól kivett területen javasolható új beépítésre szánt terület kijelölése;
 - a művelési ág váltás, illetve a más célú hasznosítás csak az adottságoknak megfelelő termelési szerkezet, tájhasználat kialakítása, illetve a tájkarakter erősítése, valamint közmű és közút építése érdekében az illetékes természetvédelmi hatóság hozzájárulásával lehetséges;
 - a tájképvédelmi szempontból érzékeny mezőgazdasági területeken a településrendezési eszközök készítése során célszerű támogatni a természetközeli területi átsorolást, elsődlegesen a vízparti, vízközei, illetve a gyepterületi művelési ágú területeken, valamint az erdőterületi zárványban elhelyezkedő területeken;
 - a látványvédelem (kilátás, rálátás) szempontjait mind a településrendezési és építészeti tervezés, mind pedig az egyes építmények megvalósítása során kiemelten kell érvényesíteni;

- országos jelentőségű védett természeti területen a mezőgazdasági területeken a 2000 m²-nél kisebb telkek beépítése, szántó művelési ágú területen építmény elhelyezése nem kívánatos ;
 - új épület vagy építmény elhelyezése tájba illesztve, a történeti tájszerkezet, a tájképi adottságok megőrzésével, a tájkarakter erősítésével, a helyi építészeti hagyományok figyelembevételével történhet;
 - a közmű és elektronikus hírközlési nyomvonalas hálózatok és járulékos műtárgyaik kiépítésénél, illetve a meglévő hálózatok korszerűsítésénél a tájkép védelme és az esztétikai követelmények érvényesítése céljából – a műszaki lehetőségek és a védett értékek védelmi szempontjainak mérlegelésével – a terepszint alatti elhelyezést kell előnybe részesíteni;
 - csarnok jellegű épület és reklámcélú hirdető építmény elhelyezése nem javasolható, a település helyi településképvédelmi rendeletében rendelkezni kell a meglévő tájékoztató táblák, köztárgyak, hirdető-berendezések lebontásáról, újak elhelyezésének feltételeiről.
2. Az övezet részét képező erdőterületen csak az erdőgazdálkodást, vadgazdálkodást, turizmust, kutatás-oktatást szolgáló épületek helyezhetők el, a természeti értékek sérelme nélkül.
 3. Az övezet mezőgazdasági területein törekedni kell a művelési ágak kialakult arányainak megtartására, a hagyományos tájkarakter megőrzésére, a tájhagyományt képező művelési ágak és módok megtartására, a tájidegen hasznosítási formák kizárására.
 4. A művelési ág megváltoztatása, ill. más célú területhasználat csak az adottságoknak megfelelő tájhasználat kialakítása, ill. a tájkarakter erősítése, természetes állapot visszaállítása, valamint közmű és közút építése érdekében javasolható.
 5. Az övezeten belül a településrendezési tervekben kell lehatárolni a kertes mezőgazdasági területeket, ezeken a (volt zártkerti) területeken tájba illeszkedő, hagyományos építészeti megoldásokkal gyümölcs- és szőlőtermesztést, feldolgozást szolgáló épületek elhelyezése javasolt. A telekrendezés során legkisebb teleknagysággként ajánlott az 1500 m² -es telekminimum, az új telekalakításkor kívánatos az átlag 3000-6000 m²-es kertgazdasági telekméret kialakítása.
 6. Tájképileg érzékeny, beépítési igények által veszélyeztetett városi, városközeli területeken figyelmet kell fordítani arra, hogy a telkek tovább ne aprózódjanak, a szabályozás a nagyobb telekméretek kialakulását segítse, illetve beépítettségük ne növekedjen, a zöldfelületi fedettségük ne csökkenjen.
 7. A tájban megjelenő település-sziluettet megváltoztató bel-, vagy külterületi magasépítmények elhelyezését kerülni kell, a településrendezési tervekben a kialakult településképnek megfelelően meg kell határozni az épületek magassági korlátozását, toronyszerű építmények elhelyezésére az övezeten kívül kell területet kijelölni.
 8. A települések beépítésre szánt területén a településkép és a tájkarakter védelme érdekében csarnok jellegű épület építése - látványtervvel igazoltan - tájba illesztve, illetve növényzettel takartan javasolható.
 9. A települések beépítésre nem szánt területén a tájkarakter védelme érdekében:
 - terepszint alatti építmény alapterülete a telek 10%-át lehetőség szerint ne haladja meg;
 - a magasépítményeket a környezethez (domborzati és növényzeti adottságokhoz) illeszkedően lehet elhelyezni.

10. Településrendezési, szabályozási eszközök alkalmazásával is elő kell segíteni a hullámterek eredeti, illetve eredetihez közeli állapotának visszaállítását, és a védelem fokozását.
11. A kiépítendő közlekedési utakat a tájbaillesztés követelményei szerint a domborzati és ökológiai adottságokhoz igazodó közlekedési folyosóban indokolt vezetni.
12. Elő kell segíteni a megye területén működő kavicsbányák rekultivációját és az ehhez kapcsolódó tájrehabilitációs feladatok elvégzését.
13. A különböző művelési ágú területeket, mezőgazdasági táblákat elválasztó gyepek, zöldsávok megtartása, illetve kialakítása szükséges, a mezőgazdasági tájfasítás meglévő elemei megtartandók, hiányzó elemei pótlandók.
14. A több települést is érintő, egybefüggő térségi jelentőségű tájképvédelmi területek esetében területfelhasználási egységek kijelölésénél a kilátás-rálátás adottságait figyelembe vevő térségi szintű egyeztetés javasolt.
15. Tájképileg érzékeny, beépítési igények által veszélyeztetett városi, város-közi területeken figyelmet kell fordítani arra, hogy a telkek tovább ne aprózódjanak, és a zöldfelületi fedettségük ne csökkenjen. A tájképet károsító építkezések megakadályozása érdekében tájba illeszkedő, hagyományos építészeti megoldásokra kell törekedni.
16. A tervezett gyorsforgalmi utak és főutak elkerülő szakaszainak terület-biztosítása során ezek tájba illesztésére, a környezetvédelem szempontjainak és követelményeinek érvényesítésére különös gondot kell fordítani.

Világörökségi és világörökségi várományos terület övezetére vonatkozó ajánlások:

1. A kulturális örökség szempontjából fokozottan érzékeny területek zónájában a régészeti értékek, műemléki értékek és védendő kultúrtájak együttesen, nagy koncentrációban fordulnak elő, ezek együttes megóvása a cél.
2. A kulturális örökség szempontjából érzékeny területek zónájában a kulturális örökség értékeinek együttes előfordulása jelentős, ezeken a területeken a meglévő kulturális örökségi értékek és a meglévő, ill. fejlődő települési környezet harmonikus egyensúlyát kell biztosítani.
3. A helyi (megyei, települési) kulturális örökség szempontjából érzékeny területek zónájában a településrendezési tervek értékvizsgálataira alapozottan önkormányzati rendelettel szükséges biztosítani a védendő települési, táji, természeti, építészeti, néprajzi értékek megőrzését, továbbfejlesztését.
4. A települések beépítésre szánt területe csak a történelmi településszerkezethez igazodva, az utcahálózat szerves folytatásaként növelendő a feltétlenül szükséges mértékig. Fontos a helyi beépítési és építészeti karaktert mutató elemek megőrzése, a környezet alakításának szabályozásában a helyi karakter érvényesítése.
5. A tájban megjelenő, település-sziluettet megváltoztató bel- és külterületi, nem turisztikai célú zavaró hatású magasépítmények elhelyezését kerülni kell.
6. Az övezet által érintett települések helyi építési szabályzatában célszerű rögzíteni, hogy a történelmi településrészek területén új közművek építése vagy rekonstrukciója csak rejtett (föld alatti) vonalvezetéssel történhet a településképi megjelenés javítása érdekében.

7. A népi építészet értékeinek megmentése kiemelt helyi feladat, amelynek megoldását a világörökségi területeken a helyi erőforrásokon túl központi forrásokkal is támogatni kell.

A vízminőség-védelmi terület övezetére vonatkozó ajánlások:

A településrendezési eszközökben a vízminőség védelmi területek övezetén, kiemelten a vízminőség védelmi területek övezetén állandó emberi tartózkodást igénylő területfelhasználású területre vonatkozó szabályozási ajánlás:

1. Szennyvizet, tisztított szennyvizet a talajba szikkasztani nem lehet, kivéve, ha azt a településrendezési eszközökben megengedik és a vízügyi felügyeleti szerv engedélyt ad.
2. A települések bel- és külterületén beépítésre szánt, beépítésre nem szánt területhasznosítás csak a teljes közműellátás biztosításával valósítható meg, amelyhez a szennyvíz közüzemű elvezetésének követelménye tartozik. Ettől eltérni csak a még csatornázatlan települések, csatornázatlan településrészek esetén lehet a vízi-közműveknél javasolt irányelvek mellett.

A nagyvízi meder övezetére vonatkozó ajánlások:

3. Tolna megye területén a nagyvízi meder területe nagyobb árhullámok levonulása idején víz alá kerülő terület, amelynek területi lehatárolása a nagyvízi mederkezelési terv alapján került kijelölésre. A területhasznosításnál figyelembe kell venni a terület időnkénti rövidebb-hosszabb ideig tartó víz alá kerülésének előfordulási lehetőségét.
4. A nagyvízi meder területének bármilyen hasznosítása nem akadályozhatja az árhullámok levonulását, az árvízi védekezés lehetőségét és a nagyvízi meder területén a vízgazdálkodási (meder karbantartási) feladatok elvégzését.
5. A területrendezési eszközökben ezért szabályozni kell a nagyvízi meder övezetén fekvő területek hasznosítási lehetőségét. Csak olyan területhasznosítás támogatható, amely a nagyvízi meder területén a vízgazdálkodási feladatok zavartalan végrehajtását nem akadályozzák. Ezért a nagyvízi meder övezetén az árhullámok szabad levonulási lehetőségének biztosítását, az árvízi védekezés és a meder karbantartás lehetőségének területigényét a településrendezési eszközök helyi építési szabályzatában és a szabályozási tervlapokon is rögzíteni kell.
6. A nagyvízi meder területét –a vonatkozó törvényi előírásnak megfelelően– (a területrendezési törvény hatálybalépését megelőzően már jogszerűen kijelölt beépítésre szánt területek kivételével) vízgazdálkodási terület, vízgazdálkodási célú erdőterület, vízgazdálkodási célú mezőgazdasági terület, természetközeli terület, továbbá különleges honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célú terület vagy honvédelmi célú erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni, és az érintett vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve.
7. A településrendezési eszközökben a nagyvízi meder övezetén a területfelhasználásra vonatkozó szabályozási ajánlás:
 - (1) A nagyvízi meder területén új beépítésre szánt területhasznosítás nem jelölhető ki.
 - (2) A nagyvízi meder területe (a területrendezési törvény hatálybalépését megelőzően már jogszerűen kijelölt és még érvényes hatályban levő beépítésre szánt területek kivételével) vízgazdálkodási, vízgazdálkodási célú erdőterület, vízgazdálkodási célú mezőgazdasági terület, természetközeli terület, továbbá különleges honvédelmi,

- katonai és nemzetbiztonsági célú terület vagy honvédelmi célú erdőterület területként hasznosítható.
- (3) A területrendezési törvény hatálybalépését megelőzően már jogszerűen kijelölt beépítésre szánt területeken épület, építmény annak ismeretében, hogy a telek víz alá kerülhet, csak úgy helyezhető el, egyeztetve a vízügyi hatósággal, hogy:
- a) az árhullám levonulását csak a legkisebb mértékig akadályozhatja a víz és uszadékok útját,
 - b) a +- o padlószint csak a mértékadó árvízszint + a biztonsági magasítás mérete felett lehet.
 - c) a közlekedési kapcsolat és közműellátás meghatározásánál a vízelöntés előfordulását, a terület, a telek víz alá kerülését figyelembe kell venni.
- (4) A folyók mentén és az azokba torkolló vízfolyások, csatornák visszatöltésezett szakaszain az árvízvédelmi műveket, továbbá a folyók nagyvízi medrét vagy az árvízvédelmi műveket keresztező, vagy a nagyvízi mederben elhelyezkedő építményt, vezetéket, vagy egyéb létesítményt a folyókra jellemző hidrológiai viszonyok alapján, a rendeletben meghatározott mértékadó árvízszintek figyelembe vételével kell megtervezni, méretezni és megvalósítani.
- (5) A vizek és közcélú vízi-létesítmények (árkok, csatornák, stb) mentén az azokkal kapcsolatos vízgazdálkodási szakfeladatok ellátására, azok kezelésére jogosult és köteles személyek a meder megközelítésére az arra vonatkozó rendeletben meghatározott szélességig terjedő parti sávot használhatják.
- (6) A parti sávot a partvonaltól (középvízi medertől) kell kijelölni és azt vízgazdálkodási területként kezelni. A partvonal (középvízi meder) kijelölése hiányában, annak kijelöléséig a parti sáv méretével azonos fenntartói sávot a meder telek határától kell kijelölni és szabadon hagyni a mederkarbantartó számára.
- a) A fenntartói sávban nem helyezhető el olyan jellegű építmény, kerítés, fás szárú növényzet, ami a fenntartással összefüggésben esetlegesen elvégzendő munkát ellehetetlenítené.
- (7) A vízelvezető rendszerek túlterhelésének megakadályozását a településeken belül a burkoltsági arány növekedésének kompenzációjával, a helyi vízvisszatartás megoldásával, annak szigorú szabályozásával biztosítani kell.
8. Az övezeten belül szükséges egy területhasználati (művelési ág) kataszter felállítása, indokolt a jelenlegi nemkívánatos művelési ágak (szántó, bánya /amennyiben nem vízgazdálkodási célú tevékenység/, művelés alól kivett terület) visszaszorítása az ökológiai egyensúly helyreállítása érdekében.
9. A nagyvízi mederben a kialakult területfelhasználás megváltoztatása csak az árvízvédelmi szempontokra tekintettel történhet.
10. A településrendezési eszközökben olyan területhasználat kijelölése javasolt, amely a természetes és természetközeli élőhelyek védelmének elsődleges biztosítása mellett (pl. korlátozott mezőgazdasági vagy természetközeli terület) az árvízi védekezés és a természetvédelem kiemelt szempontjaival összhangban lehetőséget teremt a terület többcélú (mező-, erdő-, gyepterület, vadgazdálkodás, ártéri tájgazdálkodás) hasznosítására is.
11. Vizsgálni javasolt a terület turisztikai potenciáljának lehetőségeit. Amennyiben az árvízvédelem, valamint a természetvédelem követelményeibe és más jogszabályokba nem ütközik, akkor a szabályozási tervekben célszerű lehetővé tenni a vizekkel összefüggő, közösségi, rekreációs célú építmények (pl. vízitúrabázisok, sátorozó helyek) elhelyezését. A víziturizmust és a vízparti rekreáció kiszolgáló létesítményeket

- a környezetvédelmi és kommunális létesítmények kivételével – csak a mentett oldalon javasolt kialakítani.

A MEGYEI ÖVEZETEKRE VONATKOTÓ AJÁNLÁSOK

Az ásványi nyersanyagvagyon övezetére vonatkozó ajánlások:

1. Az ásványi nyersanyagvagyon övezetében figyelembe kell venni, hogy külszíni művelésű bányatelek csak az országos ökológiai hálózat magterületén, az ökológiai folyosón és a világörökség várományos területen kívül jelölhető ki.

A rendszeresen belvízjárta terület övezetére vonatkozó ajánlások

A vízügyi ágazat rendszeresen belvízjárta területeket nem tart nyilván. Az iparág országosan a belvízi öblözeteket, belvízvédelmi szakaszokat tartja nyilván, Tolna megyéhez is az iparági adatszolgáltatás belvízi öblözetekként érkezett. Ezek az adatok nem utalnak a belvíz megjelenésének sem a mértékére, sem a gyakoriságára, sem a fennállásának idejére és ehhez kapcsolható veszélyeztetettség értékelésére sem tartalmaznak információkat. Az iparág semmi útmutatást sem ad az ilyen terület, területhasznosítási lehetőségére, korlátozására. A területhasznosításra vonatkozó javaslatok helyett, az iparág a belvíz elvezetés megoldási lehetőségeit vizsgálja.

A területrendezési eszközökben a területhasznosítás meghatározásához a korábban általánosan alkalmazott Pálfaí féle felmérés hasznosítható. Az abban megkülönböztetett négy veszélyeztetettség kategória alapján a területhasznosítás lehetősége szabályozható.

1. A településrendezési eszközökben a rendszeresen belvízjárta területek övezetén a területfelhasználási lehetőség a Pálfaí-féle nyilvántartás alapján szabályozható:
 - (1) Közepesen és erősen belvizes veszélyeztetett területeket, vízgazdálkodási terület, vízgazdálkodási célú erdőterület, vízgazdálkodási célú mezőgazdasági terület, természetközeli terület, továbbá különleges honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célú terület vagy honvédelmi célú erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni, az érintett vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve.
 - (2) Az 1. pontban rögzítettől eltérő területfelhasználási egységbe sorolás csak az érintett vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve, s az általuk előírt feltételek teljesítésével valósítható meg.
 - (3) Az alig és mérsékelten belvízjárta területeket a településrendezési eszközökben fel kell tüntetni, és a területhasznosítás feltétele a terület előzetes vízrendezésének megoldása.

A földtani veszélyforrás terület övezetére vonatkozó ajánlások:

1. Az érintett településrendezési tervekben – a földtani és ásványvagyon-gazdálkodási szakterületért felelős szerv aktualizált adataira alapozott – részletes vizsgálattal meg kell határozni a földtani veszélyforrással érintett területek határait.
2. Azon települések rendezési tervének megalapozásához, amelyek közigazgatási területét a megyei tervben lehatárolt földtani veszélyforrás terület övezete érinti, a veszélyforrással érintett területre mérnökgeológiai és geotechnikai szakvéleményt javasolt készíteni.
3. A ténylegesen veszélyeztetett területeket – az illetékes szakhatóság bevonásával, a megyei terv övezeti lehatárolásának pontosításával – kell lehatárolni.
4. Az övezet területén fontos feladat a felszín növényborítottságának megőrzése és növelése, valamint a talajcsúszás veszélyeztetettsége fokozódásával járó beavatkozások korlátozása.

A MEGYE EGYEDILEG MEGHATÁROZOTT ÖVEZETEIRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Innovációs-technológiai fejlesztés támogatott célterületének övezetére vonatkozó ajánlások:

1. A térségi övezetben új innovációs-technológiai fejlesztési célú gazdasági terület kialakítását és az innovációs-technológiai vállalkozások fejlesztését a vonatkozó jogszabály alapján fejlesztési eszközökkel támogatni javasolt.

Logisztikai fejlesztések támogatott célterületének övezetére vonatkozó ajánlások:

1. A térségi övezetben új logisztikai célú gazdasági terület kialakítását és az logisztikai vállalkozások fejlesztését, a logisztikai potenciál növelését és a kihasználás bővítését a vonatkozó jogszabály alapján fejlesztési eszközökkel támogatni javasolt.

Turisztikai fejlesztések támogatott célterületének övezetére vonatkozó ajánlások:

1. A térségi övezetben új turisztikai célú különleges terület kialakítását és a turisztikai vállalkozások fejlesztését, a turisztikai potenciál növelését és a kihasználás bővítését a vonatkozó jogszabály alapján fejlesztési eszközökkel támogatni javasolt.
2. A fejlesztéseknél az egymásra épülő, az egymást erősítő javaslatok élvezzenek prioritást.
3. Az övezettel érintett településen belül az ökoturizmust szolgáló fejlesztések (különösen kerékpáros útvonal, gyalogos útvonal, lovas útvonal kijelölése) kapjanak hangsúlyt.
4. Az övezet által érintett települések területén turisztikai-, rekreációs célú fejlesztések térségi összehangolása érdekében TDM szervezetek létrehozása és támogatása ajánlott.

1. melléklet

AZ EGYES TELEPÜLÉSEK TÉRSÉGI ÖVEZETEKEL VALÓ ÉRINTETTSÉGE

	ökológiai hálózat magterület	ökológiai hálózat ökológiai folyosó	ökológiai hálózat pufferterület	kiváló termőhelyi adottságú szántó	jó termőhelyi adottságú szántó	erdők	erdőtelepítésre javasolt terület	tájékvédelmi terület	világörökségi és világörökségi várományos terület	vízminőség-védelmi terület	nagyvízi meder	honvédelmi és katonai célú terület	ásványi nyersanyagvagyon	rendszeresen belvízjárta terület	földtani veszélyforrás terület	innovációs-technológiai fejlesztés támogatott célterülete	logisztikai fejlesztések támogatott célterülete	turisztikai fejlesztések támogatott célterülete
Alsónána	X	-	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	X	-	X	-	-	X
Alsónyék	-	X	-	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	X	X	-	-	X
Aparhant	X	-	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-
Attala	-	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-
Báta	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	X	-	-	X
Bátaapáti	X	X	-	X	X	X	-	X	-	X	-	-	-	X	X	-	-	X
Bátaszék	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	X	X	X	X	X
Belecska	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	-	-	-
Bikács	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	-	-	X
Bogyszló	X	X	-	X	X	X	-	X	-	X	X	-	-	X	-	-	-	X
Bonyhád	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	-	X	X	X	X	-	X
Bonyhádvarasd	-	-	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-
Bölcske	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	X	-	-	X
Cikó	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	-	-	X
Csibrák	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	X	X	X	-	-	-
Csikóstóttós	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	X	-	-
Dalmand	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-
Decs	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	X	-	-	X
Diósberény	-	-	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X
Dombóvár	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	X	X	X	X	X	X	X
Döbrököz	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	-	-	X
Dunaföldvár	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	-	X	X	X	X
Dunaszentgyörgy	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	X	-	-	X
Dúzs	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-
Értény	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	-	-	X
Fácánkert	-	-	-	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Fadd	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-	X
Felsónána	-	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-
Felsőnyék	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-	X	-	-	X
Fürged	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	-	-	X
Gerjen	X	X	-	-	X	X	-	X	-	X	X	-	-	X	-	-	-	X
Grábóc	X	X	X	-	-	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	-	-	X
Gyöng	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	X	X	X	X	-	X
Györe	-	X	-	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-
Györköny	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	X	-	-	X
Gyulaj	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	-	-	X
Harc	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	X	X	-	-	X
Hőgyész	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	-	-	X

Iregszemcse	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-
Izmény	-	X	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-
Jágónak	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-
Kajdacs	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	-	-	X
Kakasd	X	X	X	-	X	X	X	X	-	-	-	-	-	X	-	X	-	-
Kalaznó	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-
Kapospula	-	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	X	-	X	-	X
Kaposszekcső	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	X	-	-
Keszőhidegkút	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	X	-	-
Kéty	-	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Kisdorog	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-
Kismányok	-	X	-	-	X	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Kistormás	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	X
Kisvejke	-	-	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Kisszekely	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	X
Kocsola	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Koppányszántó	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-
Kölesd	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	X	X	-	X
Kurd	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	X	-	-
Lápfő	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-
Lengyel	X	X	-	-	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X
Madocsa	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	X	-	X
Magyarkeszi	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	X
Medina	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	X	-	-	-	X	-	X
Miszla	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	X
Mórág	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	-	X	-	X
Mócsény	X	X	-	-	-	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	X
Mucsfa	-	-	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Mucsi	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Murga	-	-	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-
Nagydorog	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	X	-	X
Nagykónyi	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Nagymányok	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	-	X	X	X
Nagyszekely	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	X
Nagyszokoly	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-
Nagyvejke	-	-	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-
Nak	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-
Németkér	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-
Ozora	-	X	-	X	X	X	X	X	-	-	X	-	-	-	-	X	-	X
Ócsény	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	X	X	-	X
Paks	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	X	X	X	X
Pálfa	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-	X	X	-	X
Pári	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	X
Pincehely	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	X	X	X	X	X	X	-	X
Pörboly	X	-	-	X	X	X	-	X	-	X	X	-	-	-	X	-	-	X
Pusztahencse	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	X
Regőly	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	X	X	X	X	X
Sárpilis	-	X	-	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-
Sárszentlőrinc	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	X	X	X	-	X
Simontornya	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	-	X
Sióagárd	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	X	X	-	X
Szakadát	X	X	-	X	-	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X
Szakály	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	X	X	-	X
Szakcs	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	-	X	-	-
Szálka	X	X	X	-	-	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	X
Szárazd	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	X	-	-
Szedres	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	X	-	-	-	X	-	-	X
Szekszárd	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tamási	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	-	X	X	X
Tengelic	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-	X	-	-	X
Tevel	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	X	-	X	-	X
Tolna	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	-	X	-	X
Tolnanémedi	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-	X	X	-	X
Udvari	-	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X
Újireg	-	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Váralja	X	X	X	-	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	-	X	-	X
Várdomb	-	-	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	X	X	-	X
Várong	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-

Varsád	-	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X
Závod	-	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X
Zomba	-	X	-	X	X	X	X	X	-	X	-	-	X	X	X	-	-	X